

**Ben Chikha, Chokri. *Zoo Humain. De blijde terugkeer van de barbaar.*
Leuven: LannooCampus, 2017, 262 p. (EAN 9789401428866)**

Chokri Ben Chikha schreef een boek. Een dagboek. Een rapport. Een handboek. Een retrospectieve. *Zoo Humain. De blijde terugkeer van de barbaar* is een bevlogen relaas dat verontwaardiging combineert met humor, zelfspot met ijdelheid, eruditie met bescheidenheid en eerlijkheid met leugen. Nee, geen leugen, Ben Chikha omschrijft het zelf eerder als een samenspel van 'feitelijke waarheid, subjectieve waarheid, inter-subjectieve waarheid, artistieke waarheid, kortom: helende waarheid'. De hierboven geformuleerde dynamiek, gekenmerkt door een spel van tegenstellingen, karakteriseert niet toevallig het artistieke werk van het theatergezelschap Action Zoo Humain, waarvan Ben Chikha de artistiek en algemeen leider is. Het boek kan dan ook enerzijds als een ontmaskering gelezen worden van de artistieke strategieën van Action Zoo Humain en anderzijds als een artistiek egodocument, waarin de auteur inzicht verschaft in zijn persoonlijke denkwijzen, theoretische denkkaders en identiteiten, al dan niet voorzien van de nodige kunstgrepen. Het resultaat is een zoektocht, verpakt in een inspirerend en leerrijk 'rapport', dat mokerslagen uitdeelt, maar tegelijk ook heelt.

Het boek vangt aan op 5 april 2016. De dag waarop Ben Chikha wordt ontboden bij de minister-president. Ben Chikha wordt ingezet om, als ervaringsdeskundige 'migrantenzoon', aanbevelingen en een 'toolbox' uit te werken om de stereotiepen in de multiculturele samenleving aan te pakken. De kunstenaar wordt ambtenaar/onderzoeker en gaat aan de hand van wetenschappelijk onderzoek en ervaringen de minister-president en bij uitbreiding de Vlaamse samenleving te lijf. Het 13-delige rapport bulkt van de literatuurtips inzake interculturele studies en gooit discussies open aan de hand van actualiteit en eigen ervaringen. Hiermee ontmaskert de auteur zich als een bevlogen doctor en docent. Uit de medelingen in de rapporten die hij richt aan de minister-president en zijn ervaringen met het Vlaamse culturele veld, klinkt een beleidsmaker. Uit zijn persoonlijke relaas van het gezwog en gevloek op de zolderkamer klinkt de rusteloosheid van de kunstenaar. Uit zijn persoonlijke anekdotiek zijn zoektocht om de gedrevenheid van de kunstenaar te combineren met de liefde voor de nabije familie, zijn ouders, vriendin, broers en kinderen. De meervoudige identiteit van de auteur kruipt onder het vel van de lezer.

Het boek is, net als de auteur, veel. Multi. Net als de samenleving. Zoveel is duidelijk. Maar er is meer. Het boek is ook een manifest, waarbij de personages en verhaallijnen uit de voorstellingen van Action Zoo Humain optreden als pionnetjes om de huidige sociaal-culturele impasse, verbeeld in de figuur van de minister-president, schaak te zetten. Om aan de hand van een ‘zoo-humainröntgendoorlichting’ de beeldvorming van stereotypen bloot te leggen. Hoewel het boek heel erg ‘in your face’ is en de frustraties inzake stereotypering en diversiteit in het Vlaamse beleid niet verbloemt, blijft het boek stevast een clash, nooit een crash. Een clash die oproept tot dialoog en actie, gebaseerd op artistieke waarheden (subjectief en intersubjectief) en wetenschappelijke waarheid (feitelijk), mits de nodige humor en zelfrelativering.

Voor wie het boek te veel is tegelijk, te veel lagen, te veel inzichten, te veel brieven, te veel rapporten... is er een oplossing: de afbeeldingen die het boek larderen. De foto's van de kunstenaar aan het werk in zijn zolderkamer, met moodboards en affiches. Dergelijk portret geeft het boek in een notendop weer: de waarden, de inspiratie, de breukvlakken, de voorstellingen, de boksbal, maar ook de brede naakte rug van een kunstenaar.

EVELIEN JONCKHEERE